

УДК 336.71

Бригінська Л.Г. , здобувач

Чернігівський державний інститут економіки і управління

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ

У статті здійснено загальний аналіз проблем та особливостей процесів сучасного формування ресурсної бази вітчизняних банків, визначено основні напрями її оптимізації.

Ключові слова: актив, банк, пасив, ресурс, управління.

Bruginska L.

PROBLEMS OF UKRAINE BANKS' RESOURCES

The global analysis of problems and features of processes of the modern forming of resource base of domestic banks and certainly basic directions of its optimization is carried out in the article.

Key words: asset, bank, passive voice, resource, management.

Брыгинская Л.Г.

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ БАНКОВ УКРАИНЫ

В статье осуществлен общий анализ проблем и особенностей процессов современного формирования ресурсной базы отечественных банков, определено основные направления ее оптимизации.

Ключевые слова: актив, банк, пассив, ресурс, управление.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковим та практичним завданням. Ресурсний потенціал банківської системи має вирішальне значення як для стабілізації поточного соціально-економічного стану, так і для прийняття важливих стратегічних рішень щодо подальшого розвитку будь-якої країни. Роль ресурсного забезпечення є важливою і для самих банків, остільки від обсягу і структури ресурсів напряму залежать масштаби їх активних операцій, а, отже, розміри їх доходів та прибутків, що є основою успішної майбутньої діяльності. Вказані процеси вимагають від банків адекватного нарощування обсягів їх

Бригінська Л.Г.

ресурсної бази, оптимізації структури та вдосконалення її організації тощо. Таким чином, дослідження особливостей формування ресурсної бази банків в умовах становлення нових параметрів суспільно-економічного життя є актуальним науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню ресурсного забезпечення банківської діяльності присвячено праці багатьох зарубіжних авторів, серед яких: Е. Гілл, Д. Сінкі, Т. Кох, Дж. Розмарі Кемпбелл, Е. Рід, Ж. Рівуар, П. Роуз, Д. Полфреман та ін.; російських учених: Е. Жуков, І. Балабанов, Ю. Бабичева, В. Колесников, Л. Кроливецька, О. Лаврушин, Г. Панова, А. Тавасієв, В. Усоскін, В. Чаусов та ін. Значний внесок у дослідження цієї проблеми зробили українські вчені: О. Васюренко, А. Вожжов, А. Герасимович, О. Дзюблюк, Ж. Довгань, О. Заруба, А. Єпіфанов, В. Коваленко, С. Козьменко, Р. Коцовська, А. Мороз, М. Савлук, Л. Примостка та ін. Не заперечуючи вагомості отриманих результатів вищезазначених учених, слід зазначити, що комплексні дослідження ресурсної бази банків з урахуванням сучасних вимог, нині практично відсутні. В зв'язку зі світовою фінансовою кризою процеси формування та використання ресурсів банків не лише загострились, а потребують розробки нової концепції розуміння проблеми з урахуванням системи поглибленого зв'язку не лише між окремими елементами функціональної діяльності банку, а і з урахуванням складної системи планетарної та національної взаємодії.

Цілі статті. Метою роботи є виявлення проблематики сучасного процесу формування ресурсної бази вітчизняних банків та визначення загальних пріоритетів її подальшого розвитку .

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Однією із необхідних передумов ефективного функціонування банків та їх фінансової стійкості є стабільність і достатність їх ресурсної бази. Сучасні ресурсні проблеми банків обумовлені багатьма факторами як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Зовнішніми чинниками впливу є: незадовільний стан світової та національної фінансово-економічних систем, недосконалість грошово-кредитної політики центрального банку, недосконалість законодавчої бази, підірвана довіра до кредитних установ, нерозвиненість ринку страхування та фондового ринку тощо. Найбільш вагомим чинником внутрішнього характеру щодо накопичення ресурсних проблем банків є недостатній рівень капіталізації банків, а внаслідок цього - ненадійність,

нестабільність та неспроможність банків пристосуватися до несприятливих змін кон'юнктури ринку. Вирішення проблем, які виникають під впливом вище перерахованих факторів, вимагає від банків оптимізації ресурсної політики.

Процес поглиблення нестабільності світового та національного фінансового ринку ускладнив всю систему управління в банках України, в тому числі і систему формування їх ресурсної бази. Але, після падіння її кількісних параметрів у 2008 р., у наступні роки загальна ресурсна база банків України мала зростаючу тенденцію як у частині власних, так і у частині залучених ресурсів (Рис.1).

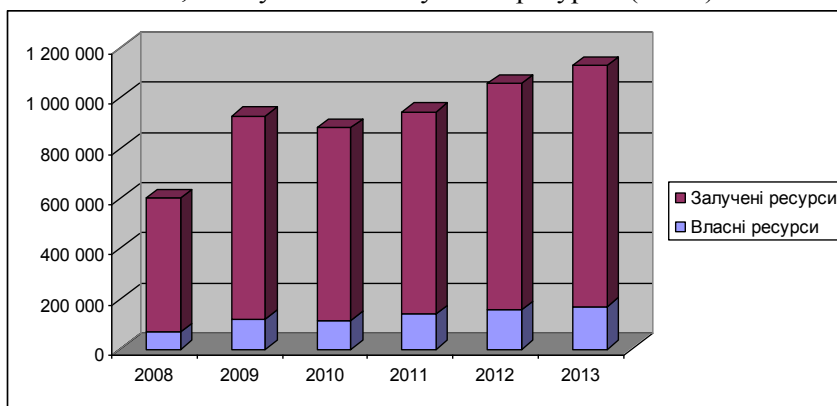

Рис.1. Динаміка ресурсної бази банків України в 2008-2013 рр. (станом на 01.01.), млн грн [1]

Однією із суттєвих причин нарощування проблем у ресурсному забезпеченні банківської діяльності в Україні стало випередження темпів зростання банківських активів відносно темпів зростання рівня капіталізації. При цьому темпи зростання активів, кредитів, зобов'язань і регулятивного капіталу банків України у 2005–2010 рр. значно перевищили темпи приросту валового внутрішнього продукту. В цей період найвищими темпами зростали кредити банків, їх обсяги збільшилися у 8,1 рази. Внаслідок цього співвідношення активів банків до ВВП зросло з 45,5% у 2005 р. до 86,7% у 2010 р. [1; 2]. Політика українських банків, що була спрямована на прискорене зростання кредитних операцій, вимагала швидкого нарощування ресурсної бази. Саме тому, зважаючи на проблематику кризового та посткризового періоду, найбільш важливим у системі оптимізації суспільно-економічних пропорцій є, на наш погляд, установлення

оптимального співвідношення між темпами зростання ВВП та темпами зростання найбільш важливих напрямів роботи банків, зокрема, темпів зростання їх активів.

У структурі залучених ресурсів основними компонентами ресурсного потенціалу банків України були кошти фізичних осіб та кошти суб'єктів господарської діяльності (Рис.2).

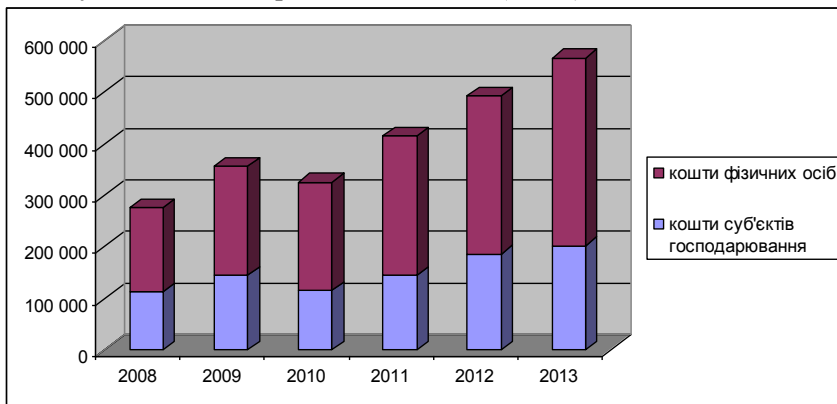

Рис.2. Динаміка залучених ресурсів банків України в 2008-2013 рр. (станом на 01.01.), млн грн [1]

Причиною такого стрімкого зростання залученої компоненти ресурсної бази банків стала загальновідома цінова політика банків. На наш погляд, навіть при незмінності загальної структури суспільно-економічного відтворення, нарощення ресурсної бази банків за допомогою цінового інструменту рано чи пізно призведе до чергового колапсу.

Особливо проблемним як для розвитку банківської системи, так і всієї суспільно-економічної системи, є відсутність довгострокових ресурсів, пошук і мобілізація яких не може обмежуватися роботою окремих банківських установ, а передбачає макроекономічний рівень реалізації комплексу важливих завдань, спрямованих на здійснення відповідних регулятивних заходів з боку держави [3;4]. До таких заходів можна, зокрема, віднести: розширення можливостей забезпечення ефективного механізму рефінансування банків з боку НБУ, використання механізму диференціації окремих нормативів регулювання діяльності банків у тій частині, яка стосується умов організації кредитного процесу, створення спеціалізованого банку розвитку, головним завданням повинна стати реалізація

довгострокового кредитування пріоритетних галузей економіки тощо. Визначення умов формування ресурсної бази таких банків (на комерційних засадах чи через бюджетний механізм) при цьому має визначатися особливостями реалізації ними тих стратегічних цілей, які визначаються політикою держави у галузі фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку національного господарства. Реалізація сукупності пропонованих заходів може сприяти підвищенню ефективності функціонування банків у сфері формування ресурсної бази, що є необхідною умовою мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів країни, а відтак стимулювання інвестиційних можливостей та економічного зростання.

Висновки. Процес поглиблення нестабільності світового та національного фінансового ринку ускладнив систему формування ресурсної бази банків. Після падіння її кількісних параметрів у 2008 р., у наступні роки загальна ресурсна база банків України мала зростаючу тенденцію як у частині власних, так і у частині залучених ресурсів. Найбільш важливим у системі оптимізації ресурсної бази вітчизняних банків є: встановлення оптимального співвідношення між темпами зростання ВВП та темпами зростання найбільш важливих напрямів роботи банків, зокрема, темпів зростання їх активів; оптимізація цінових параметрів у залученні та розміщенні банківських ресурсів; створення умов щодо залучення довгострокових ресурсів; забезпечення ефективного механізму рефінансування банків з боку НБУ, використання механізму диференціації окремих нормативів регулювання діяльності банків у тій частині, яка стосується умов організації кредитного процесу; створення спеціалізованого банку розвитку, головним завданням повинна стати реалізація довгострокового кредитування пріоритетних галузей економіки тощо.

1. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=37FDA4216E7051950AC64EFC80AF1C4E?id=7520>
2. Річний звіт про діяльність банківського нагляду України у 2008р.. – К.:НБУ. С.6–13.
3. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрями підвищення: монографія / В.В. Коваленко, К.Ф. Черкашина. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 153 с.
4. Карнаух А. С. Напрями підвищення ефективності депозитної політики банків / [А. С.Карнаух] // Управління розвитком. – 2011. - №20(117) . – С. 44-45
5. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2012. - №7. – С. 110-115.